לו א מיי' פ"ב מהלכות נדרים הלכה ז טוש"ע י"ד סימן רח סעיף א :
לז ב מיי' שם הלכה ח:
לח ג מיי' שם הלכה ט:
לט ד מיי' שם הלכה י:
מ ה מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף א :
מא ו מיי' פ"ב מהל' נזירות הלכה ח והלכה ט :

מבנה
△ == הרי עלי כ...
רישא ו' דברים שאינם ברורים מאליהם וניתן לפרשם כך או כך

◇ "סתם תרומה" "סתם חרמים"

מתני' סתם נדרים להחמיר, ופירושם להקל כיצד אמר הרי עלי כבשר מליח כיין נסך: אם בשל (*שלמים) נדר, אסור, אם בשל עבודת כוכבים נדר מותר ואם סתם אסור, הרי עלי כחרם: אם כחרם של שמים אסור ואם כחרם של כהנים מותר ואם סתם אסור הרי עלי כמעשר: אם כמעשר בהמה נדר אסור ואם של גורן מותר ואם סתם אסור הרי עלי כתרומה: אם כתרומת הלשכה נדר אסור ואם של גורן מותר ואם סתם אסור דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר סתם תרומה ביהודה אסורה בגליל מותר' שאין אנשי גליל מכירין את תרומת הלשכה סתם חרמים ביהודה מותרין בגליל אסורין שאין אנשי גליל מכירין את חרמי הכהנים: גמ' והתנן *ספק נזירות להקל אמר ר' זירא לא קשיא הא ר' אליעזר הא רבנן דתניא המקדיש חייתו ובהמתו *הקדיש את הכוי ר' אליעזר אומר לא הקדיש את הכוי מאן דאמר ממונו מעייל לספיקא, גופיה נמי מעייל ומאן דאמר ממונו לא מעייל לספיקא, גופיה (נמי) כל

ולענין הלכה קי"ל כרבא דנהי דאדחיא סייעתיה ממתניה לא אדחיא ומתני' דהכא ודשבועות כותיה דייקי דהתם בפרק שבועות שתים בתרא (שבועות כז:) נמי מסייעי לרבא ממתני' דשבועה שלא אוכל ככר זה וכו' וכדאיתא התם: מתני' סתם נדרים להחמיר ופירושם להקל · כלומר מי שנדר ויש לפרש לשונו להחמיר ולהקל כל שלא פירש א' מהן למה נתכוין הולכין בסתמא להחמיר: ופירושן להקל · אם פירש אח"כ ואמר לכך נתכוונתי סומכין על דבריו אע"פ שהוא מיקל וכולה מתני' עד נדר בחרם מפרש כיצד סתמן להחמיר ומנדר בחרם והילך מפרש כיצד פירושן להקל: כיצד הרי עלי כבשר מליח ויין נסך · לעמך כיצד קרוי סתם נדרים האומר כבשר מליח ויין נסך דמשמע של שמים וקרי ליה בשר מליח משום דכתיב "על כל קרבנך תקריב מלח" ומשמע נמי של עבודת כוכבים, כה"ג הוי סתם נדרים דהא אם פירש של שמים אסור, ואם פירש של עבודת כוכבים מותר, ואם סתם דמשמע הכי ומשמע הכי אסור הרי שסתם נדרים להחמיר: אם כמעשר בהמה נדר אסור · דדבר הנדור הוא כשהיה קורא לעשירי עשירי ואסור לכל עד שיקרבו מתיריו: סתם תרומה ביהודה אסורה · לפי שביהודה מתוך שהיו קרובין לבהמ"ק תרומת הלשכה נמי תרומה סתם קרו לה והוה ליה סתם נדרים להחמיר : שאין אנשי גליל מכירין את תרומת הלשכה · שמתוך שהיו רחוקין מירושלים ולא היו רגילין בתרומת הלשכה לא קרו לה תרומה סתמא אלא תרומת הלשכה קרו לה הלכך כי נדרי בתרומה סתם ליכא לספוקי כלל בתרומת הלשכה ומש"ה שרי: סתם חרמים ביהודה מותרין · שהכהנים מכירין ביניהם ורגילים בחרמי כהנים וקרי להו נמי חרמי סתם כחרמי גבוה ומש"ה מותרין דהך סיפא ר' אלעזר ברבי צדוק היא כדאיתא בגמרא וס"ל דסתם נדרים להקל ופליג ארישא ובגליל אסורין והיינו דהדר קתני שאין אנשי גליל מכירין את חרמי הכהנים דמשמע טעמא דאין מכירין הא מכירין אלו ואלו מותרין: שאין אנשי גליל מכירין את חרמי הכהנים. שמתוך שלא היו כל כך כהנים ביניהם לחרמי כהנים לא קרו להו חרם סתם הלכך כי נדרי בחרם ליכא לספוקי במידי דודאי חרם גבוה קאמרי:*) נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים · השתא מפרש ואזיל כיצד פירושן להקל והאי דנקט להו בהני גווני דמפרש ואזיל ולא נקיט להו בהני גווני דרישא דליתני נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרם של כהנים רבותא אשמעינן שאע"פ שהוא מפרש נדרו בדבר זר שאינו כל כך במשמעות לשונו כחרמו של ים והני אחריני דתני אפי' הכי מהימן : בחרמו של ים · רשת שצדין בה דגים מן הים קרויה חרם: הרי עצמי קרבן. כלומר היה מדבר עם חבירו ואמר לו הרי עצמי קרבן אע"פ שנראה שאוסר עליו גופו כקרבן כי אמר דלא נדר אלא בעצם שהניח להיות נודר בו כלומר שיש לו עצם אחד בתוך ביתו שהכניעו לכך להיות נודר בו מהימן : ועל כולן אין נשאלין עליהן ואם נשאלו וכו' · מפרש בגמרא דה"ק אין נשאלין עליהן בתלמיד חכם דכי נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים מהימן ולא צריך שאלה ואם נשאלו כלומר אי הוי איכא דלא מהימן וכגון שהוא עם הארץ ולפיכך צריך שאלה עונשין אותן אם נהגו היתר בדבר קודם שבאו לישאל עונשין אותן שאין מתירין להן עד שינהגו איסור כימים שנהגו בהן היתר כדאיתא בגמ': ומחמירין עליהן · שאין פותחין להן בחרטה ואין מתירין אותו עד שימצאו פתח לנדרן : פותחין לו פתח ממקום אחר · בתרתי פליגי תנאי דאין עונשין אותן אם עברו על נדרן ועוד שפותחין להם בחרטה וקרי ליה מקום אחר משום דלא הויא מגופו של נדר הפתח: ומלמדין אותן שינהגו איסור · אפי' בנדרים הללו ודוקא בהני דסיפא דמשמעותא דידהו הויא להחמיר טפי מלהקל אמרינן דצריך שאלה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אבל בהנך דרישא דנדר בבשר מליח אי פריש ואמר דבשל עבודת כוכבים נדר וכן כשנדר בחרם אי פריש ואמר דבשל כהנים נדר אפי' בעם הארץ אינו צריך שאלה: גמ' ספק נזירות להקל · משנה היא במסכת טהרות (פ"ד משנה י"ב) ונזירות על ידי נדר הוא וקשיין אהדדי : המקדיש חייתו ובהמתו · חייתו או בהמתו : לא הקדיש את הכוי · דהוי ספק חיה ספק בהמה ואי הקדיש את בהמתו אמרינן דלמא כוי חיה ואי הקדיש חייתו אמרינן דלמא בהמה הוא : גופיה נמי · סבירא ליה דמעייל לספיקא הלכך מתניתין דסתם נדרים להחמיר רבנן : כל

*) מכאן עד סוף המשנה שייך לקמן כ ע"א

① מתני' סתם נדרים · דאינו יודע באיזה ענין נדר : להחמיר · דאזלינן לחומרא ואמרינן על כל דבר הנדור נדר : ופירושן · אבל אי מפרש ואמר דבדבר איסור נדר : להקל · דהכי הוא כדקאמר: כיצד האומר ככר זו עלי כבשר מליח אם בשל שלמים נדר · כי שיילינן ליה אמר על של שלמים נדרתי על שם בשר שלמים שצריכין מלח דכתיב *וכל קרבן מנחתך במלח תמלח (ויקרא ב) ועל יין המתנסך על גבי המזבח לשמים: אסור · שהרי נדר בדבר הנדור : ואם · על שם יין נסך של עבודת כוכבים וכבשר מליח דעבודת כוכבים מותר שהרי נדר בדבר האסור : ואם סתם · דאמר אין ידוע לי אם על שם שמים או על שם טומאה נדרתי : אסור · דאמרינן לא נתכוון זה אלא בדבר הנדור והיינו סתם להחמיר ופירושן להקל דאם פי' ואמר לשם עבודת כוכבים נדרנא מותר. ② ל"א סתם נדרים דאמר "ככר זו עלי כבשר מליח וכיין נסך" דלא הזכיר לא לשם שמים ולא לשם עבודת כוכבים: להחמיר, ופירושן דאם מפרש בשעה שנדר ואמר כבשר מליח של שלמים, משלמים ודאי קאמר שצריכות מלח יותר משאר קרבנות שהרי נאכלין לשני ימים ולילה אחת וכיין נסך של המזבח דהיינו בדבר הנדור ואם כיין נסך של עבודת כוכבים וכבשר מליח של עבודת כוכבים להקל : אם כחרם של שמים · נדר כגון שהתפיס (א) במה שהקדיש לגבוה לקדשי בדק הבית הלכך אסור דלא ניתן לפדות כדכתיב (ויקרא כז) כל חרם קדש קדשים הוא : כחרם של כהנים · שהתפיס כחרם של חרמי כהנים דכתיב כל חרם בישראל לך יהיה (במדבר יח) דהאי הוי ממון כהנים והוי מותר כחולין לכל דבריהן לאחר שבא ליד כהן ודין חרמים מפרש במסכת תמורה (דף לב.):(ב) אם כחרם של כהנים · שמותר בהנאה לאחר שבא ליד כהנים : כמעשר בהמה · היינו דבר הנדור שאינו אסור עד שיקרא עליו שם מעשר : [ואם של גורן]·מעשר דגן דבר האסור שמעשר ותרומה בטבלין אסור: תרומת הלשכה · דהיינו דבר הנדור (ג) מעיקרא דמפריש להו לשקלים: שאין אנשי גליל מכירין בתרומת הלשכה · [לפי שהיו] רחוקים מירושלים : שאין אנשי גליל מכירין חרמי כהנים · שלא היו כהנים ביניהם וכשמחרימין אין מחרימין אלא לשמים : גמ' והתנן ספק נזירות להקל · דאמרינן במסכת נזיר (דף לד:) הריני נזיר אם (ד) זהו פלוני שבא כנגדי נזיר והלך לו אותו שאין יודע אם נזיר אם לא אינו נזיר ונזירות היינו כנדרים והיכי קתני סתם נדרים להחמיר : המקדיש חייתו ובהמתו · שהקדיש כל חיות ובהמות שיש לו (ה) ואם היה לו כוי ביניהן הקדיש נמי דכוי בכלל חיה ובהמה: רבי אליעזר אומר לא הקדיש את הכוי · דלא מעייל איניש ממוניה לספיקא דכוי דספק הוא אי מין בהמה אי מין חיה, (ו)(ומותה ספיקא לא עייליה להקדיש בכלל חיה ובהמה וכי היכי דסבירא ליה דלא מעייל ממוניה לספיקא כל

כ"א על כל קרבנך תקריב מלח
ס"א שמים

מסורת ס"ד מ"ב [ושם איתא מותר]

[עיין סיפא בכסא"ש בכורים פ"ב מי א ד"ס הכותב חייתו ובהמתו נגנו וכו']

◆

תוספות

סתם נדרים להחמיר ופירושן להקל · כדמפרש ואזיל אמר הרי עלי כבשר מליח אם של שלמים נדר אסור פי' שפירש בשעת נדרו הרי עלי כבשר מליח של גבוה שרגילות היה למלוח בשר גבוה כדכתיב על כל קרבנך תקריב מלח אסור ואם של עבודת כוכבים נדר שפי' בשעת נדרו הרי עלי כבשר מליח של עבודת כוכבים דגם לעבודת כוכבים רגילות הוא למלוח מותר דדבר האסור הוא מותר ולהכי לא קתני של חולין משום דאין רגילות לקרות בשר מליח אלא אלו דקתני של שמים ושל עבודת כוכבים ולא של חולין ואם סתם פי' שאמר כבשר מליח סתם ולא פי' שום דבר פי' שנתכוין למה שמשמע בשר מליח ואסור ול"נ חדא דאם כן לא הוי ופירושן להקל שום חידוש ועוד דל' של שמים ושל עבוד' כוכבים לא משמע כדפירש' וה"ל למימר אם אמר הרי עלי כבשר מליח של שמים אסור ואם אמר כבשר מליח של עבודת כוכבים מותר כיון דאשעת נדרו קאי לכ"נ כפי' ר"ת דאיירי לעולם שלא הוציא בשפתים כ"א האי לישנא כבשר מליח והו לאו אם של שמים כלומר שאילנא ליה אחרי כן אם אמר שנתכוין בלבו לומר בשר מליח של שמים אסור ואם אמר נתכוין של עבודת כוכבים מותר הוי פי' לשפתיו כמו דנתכוון בלבו לפת חיטין והוציא משפתיו פת סתם בשבועה ובין ת"ח ובין ע"ה מהימן כדאמר דנתכוון לשם עבודת כוכבים ולא בעי התרה כלל ולא דמי להא דאמר בסמוך נדר בקרבן ואמר לא נדרתי אלא בקרבנות מלכים וכן בחרם ואמר בחרמו של ים והאמרי' לכ"ע מחמירין עליה להצריכו לבקש לו פתח להתיר דהתם היינו טעמא משום שנראה כנודר נדר גמור ואח"כ אמר שלא נתכוון אלא לדברי הבאי דלא שייכא כלל לנדר אבל בשר מליח לעבודת כוכבים וכל שכן הכי דבתר הכי שייך קצת להתפיס בהם אלא מכל מקום אין הנדר חל דלא הוי נדר גמור ולהכי מהימן שפיר בלא כלום : ואם סתם אסור · פירוש שאמר שנתכוין סתם למה שהלשון משמע והשתא ניחא בכולה מתניתין משמעי' חידוש בין סתם להחמיר בין פירושן להקל : ואם של כהנים מותר · ואף על גב דלכל זמן שהן בבית הבעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם מ"מ דעתו להתרה ואפילו את"ל דבעיקרא מתפיס דברו דתלה נדרו בשל כהנים שמא דעתו לאחר שהן באו לידי הגזבר שהן כחולין לכל דבריהם : ואם של מעשר סתמא נדר אסור · ואם תאמר והלא עשירי מאליו הוי קדוש ואם כן לא הוי דבר הנדור וי"ל דבעי העברת מנין ואם היו עשרה ונטל אחד בלא מנין אינו קדוש כדאמר בפ' מעשר בהמה (דף נח:) תיקרי שפיר דבר הנדור : שאין אנשי גליל מכירין בתרומת הלשכה · לפי שהן רחוקין מירושלים ופתם תרומות דמקומן תרומת דגן : סתם חרמים וכו' שאין אנשי גליל מכירין חרמי כהנים · לפי שהכהנים היה עיקר דירתם ביהודה סמוך לירושלים ולא היו רגילין בחרמי כהנים בגליל כמו ביהודה ובגמרא פריך רישא לסיפא ומשני לה : והתנן ספק נזירות להקל וכו' רבי אליעזר אמר לא הקדיש הכוי · פירש הריב"א דמיירי דמקדיש חייתו או בהמתו והכא פליגי דת"ק סבר מכל מקום קדיש מספק ולא ודאי ור' אליעזר סבר דאפי' ספיקא נמי לא קדיש אבל אם הקדיש שניהם אפילו רבי אליעזר מודה דקדוש ממה נפשך מיהו במס' ביכורים (פ"ב מי"א) תנן כיצד אינו שוה לא לחיה ולא לבהמה וכן הכותב חיתו ובהמתו לא כתב הכוי משמע דאפי' בכותב תרוויהו מיירי (והכא לא כ"ש) לכן נראה לר"י דפליגי בכל ענין בין הקדיש את שניהן בין לא הקדיש אלא אחד מהם דתנא קמא סבר דאם הקדיש אחד מהם קדוש מספק ואם הקדיש שניהם קדוש בודאי ורבי אליעזר סבר דאפילו אם הקדיש שניהן לא הקדיש דאין דעתו אלא לחיה ובהמה ודאי : למ"ד ממונו עייל לספיקא גופיה נמי מעייל לספיקא · ולית ליה ההיא דספק נזירות להקל אלא סבירא ליה ככבי שמעון דבסמוך ותנא' דסתם נדרים להחמיר מיתוקמא כוותיה:

נושא/מבנה (יז ט.)
△ "לא קשיא" (תשובות) –
במשנתנו קתני "סתם נדרים להחמיר"
ובמקור אחר קתני "ספק נזירות להקל"

◆

פי' הרא"ש

מתני' סתם נדרים להחמיר ופירושן להקל · כלומר אע"ג דכשפירש דבריו, אזלינן בתר פירושן אם סתם אזלינן לחומרא דסתם הנודר דעתו לאסור מדלא פתק : כבשר מליח · היינו קרבנות דכתיב על כל קרבנך תקריב מלח : ואם כחרם של כהנים מותר · אע"ג דבחרמי כהנים מועלין עד שיבואו לידי כהנים והוי שפיר דבר הנדור מכל מקום סתם חרמי כהנים משמע שכבר באו לידי כהן : ואם כמעשר בהמה נדר אסור · דהוי דבר הנדור שצריך להקדישו ואין מעשר בהמה אוסר הגורן כמעשר דגן : שאין אנשי גליל מכירין תרומת הלשכה · לפי שהיו רחוקין מירושלים: שאין אנשי גליל מכירין את חרמי כהנים · וכל מה שהיו מחרימין היו מפרישין לבדק הבית וכשבורין שאין לשון חרם נופל על דבר אסור:*) אלא בחרמו של ים · דכתיב (קהלת ז) אשר היא מצודים וחרמים : הרי עצמי קרבן · אסר עצמו כקרבן על חבירו: עונשין אותן ומחמירין עליהם · בגמרא מפרש: פותחין לו פתח ממקום אחר · כלומר שאלה צריך אבל לא עונשין ולא [ל"א אלא] מחמירין : גמ' והתנן ספק נזירות להקל. משנה היא בפ"ד דטהרות (משנה י"ב) כגון דאמר הריני נזיר שיש בכרי זה מאה כור או שאמר על הכוי הריני נזיר שזה חיה ובהמה כדתנן בפרק חמישי [דנזיר] (דף לד.) : המקדיש חיתו ובהמתו · פי' כל חיתו ובהמתו : ר"א אומר לא הקדיש את הכוי · שלא היה דעתו אלא על ודאי בהמה :

*) שייך למתני' לקמן כ ע"א

אימא

ור"ם

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה אם כחרם וכו' שהתפיס בחרם שהקדישו לגבוה וכו' הוא נ"ב הס"ד ואח"כ מ"ה אם כחרם : (ב) ד"ה אם כחרם . נ"ב נ"א ברש"י : (ג) ד"ה תרומת וכו' דמעיקרא קמפרשים : (ד) ד"ה והתנן וכו' הריני נזיר אם פלוני זה שבא כנגדי נזיר והלך לו אותו פלוני שאין ידוע אם נזיר כצ"ל : (ה) ד"ה המקדיש וכו' שיש לו אם היה וכו' הקדיש נמי את הכוי דכוי בכלל : (ו) ד"ה ר' אליעזר וכו' אי מין חיה לאותה :

גליון הש"ס גמ' לספיקא גופיה נמי מעייל . עיין לקמן דף סא ע"ב :